

Interest rate pass-through i Sverige

Undersökning av styrräntans genomslag på sparkontoräntor för
nischbanker och storbanker

Alexander Eriksson Byström & Viktor Dahl

Nationalekonomiska institutionen

Stockholms universitet

HT23

Handledare: Per Petterson Lidbom

Abstract

This study delves into the dynamics of the Swedish banking market, specifically exploring the efficacy of the monetary transmission mechanism in influencing deposit rates among large banks in contrast to niche banks. Through an analysis of historical data on interest rate fluctuations between 2018-2023 (in Sweden) and their consequential impact on deposit rates across two bank categories, this research aims to substantiate the hypothesis suggesting that smaller banks might provide more advantageous deposit rates.

The presence of a deposit guarantee, safeguarding depositor funds through the Swedish National Debt Office (Riksgälden), introduces a mitigating factor in the significance of the risk premium associated with deposits. Consequently, this may influence customers' decision-making processes, diminishing the relevance of risk for the individual and encouraging the public to opt for banks offering the most favorable deposit rates. The deposit guarantee ensures that depositors are not exposed to any risk of losing their funds up to a sum of 1,050,000 SEK.

Considering that depositing money up to the deposit guarantee limit is essentially risk-free, the variation in deposit rates among banks is particularly intriguing given the homogeneity of the service. The results potentially give re-distributional implications from a demographical perspective. That is because older people use the internet to a lesser extent, which is most of the time required to access niche banks as they do not provide public accesible offices. Furthermore, older generations tend to attribute higher search costs which means that banks who possess older customer know that they will compare deposit rates to a lower extent enabling larger banks to offer lower less advantageous rates.

This study sheds light on critical facets of the Swedish banking market, aiming to contribute to a nuanced understanding of potential structural disparities in deposit rates between major banks and their smaller competitors.

Innehåll

1	Introduktion	1
1.1	Syfte och frågeställning	3
2	Bakgrund	5
2.1	Den penningpolitiska transmissionsmekanismen	6
2.2	Tidigare forskning på bankbyte och sökkostnader	8
2.3	Konkurrensen på bankmarknaden	9
2.4	Tidigare forskning om interest rate pass-through	11
2.5	Kreditrisk	13
3	Data och metod	15
3.1	Data	15
3.2	Definitioner	17
3.3	Metod	18
3.4	Estimering av ränteintäkter mellan storbanker och nischbanker	19
4	Resultat	20
4.1	Resultat från paneldatamodellen	20
4.2	Estimering av ränteintäkter mellan storbanker och nischbanker	21
5	Diskussion	22
5.1	Resultatets förenlighet med tidigare forskning	22
5.2	Samhällsekonomiska implikationer	24
5.3	Resultatets fördelningspolitiska implikationer	25
5.4	Förslag på vidare forskning och policyimplikationer	25
6	Slutsats	27
7	Appendix	30

1 Introduktion

I maj 2022 beslutade Riksbanken att höja styrräntan från 0 till 0,25 procent. Höjningen utgjorde den första ökningen från noll sedan föregående ränteläge under 2010-talet, då räntan antingen varit noll eller negativ. Taltavull (2023) rapporterar i juli 2023 att de fyra storbankskoncernerna (Swedbank, SEB, Nordea och Handelsbanken) sammanlagt genererat en vinst på cirka 79 miljarder SEK för det första halvåret 2023 vilket var en av många artiklar som gav upphov till en upphettad medial debatt om bankernas roll i ekonomin. Medan Swedbanks VD Jens Henriksson under en intervju i SVT Aktuellt (Sveriges Television, 2023) påpekar att "[...] det är viktigt att banker tjänar pengar" menar den andra sidan av den politiska debatten att vinsterna är problematiska övervinster som bör beskattas (Cervenka, 2023).

Vinsterna kan huvudsakligen tillskrivas räntenettot, vilket definieras som skillnaden mellan kostnaden för inlåning och den ränta banken tar ut vid utlåning av pengar. Enligt Swedish Bankers (2023a, s. 10) utgör storbankerna sammanlagt 60 procent av inlåningsmarknaden, och bland dessa banker har 90 procent av den svenska befolkningen åtminstone ett konto (Konkurrensverket, 2018, s. 35). Trots bankmarknadens många aktörer, avsaknad av större formella kostnader förknippade med bankbyte och omfattande mediareportage ökar inte den genomsnittliga sparräntan (för fria in- och uttag) i takt med utlåningsräntor. Utlåningsräntor höjs medan inlåningsräntor halkar efter.

Samtidigt finns oklarheter till varför storbankernas sparkontoräntor halkar efter. Givet lätt-tillgängliga jämförelsewebsidor som *Compricer.se* och *Konsumenternas.se* borde marknaden för inlåning vara relativt konkurrensutsatt – den bank som erbjuder bäst sparkontoränta bör attrahera flest kunder. I praktiken präglas bankmarknaden av trög kundrörlighet (Konkurrensverket, 2018, s. 7) vilket skulle kunna förklara varför storbanker kan sätta lägre räntor givet en högre styrräntan.

Dessvärre saknas forskning som undersöker hur olika typer av banker — storbanker jämfört med nischbanker — påverkas av styrräntehöjningar i Sverige. Tidigare forskning om styrräntans genomslag på sparkontoräntan i Sverige har genomförts av bland annat Fransson och Tysklind (2016) som fokuserar på effekterna av styrränteförändringar på allmänna marknadsräntor.¹ Dock undersöker de enbart sambandet med användning av genomsnittlig inlåningsränta, men inte på olika typer av banker. Hansen och Weltz (2011) undersöker hur finanskrisen påverkade styrräntans genomslag och fann att genomslaget på inlåningsräntor inte försämrades av finanskrisen. Svenska Bankföreningen undersökte också styrräntans genomslag på sparkontoräntan och visade att, under perioden januari 2022 till juli 2023, ett genomslag på cirka 50 procent på genomsnittliga inlåningsräntor. Ingen av tidigare studier eller rapporter undersöker hur olika typer av bankers sparkontoräntor följer styrräntan.

Globalt finns en mer omfattande litteratur över hur olika banker påverkas av styrränteförändringar. Enligt Rocha (2012, s. 73) resulterar en höjning av styrräntan vanligtvis i en större spridning mellan sparkontoräntor hos olika banker (i Portugal). Liknande samband hittas i USA (Yankov, 2023) och Australien (Apergis & Cooray, 2015). Å andra sidan tenderar en sänkning av styrräntan oftast medföra en mer enhetlig och samordnad minskning av sparkontoräntorna mellan banker.

En studie från USA (d’Avernas et al., 2023) undersökte hur sparkontoräntespridningen såg ut mellan stora och små banker. De finner att räntespridningen kan tillskrivas preferenser och teknologi. Generellt etablerar sig stora banker i storstäder medan mindre banker etableras i glesbygden. De finner att småbanker generellt erbjuder högre sparkontoränta men sämre tillgänglighet till likviditet.

Däremot finns viktiga skillnader mellan d’Avernas (2023) undersökning och vår studie, vilket primärt kan tillskrivas skillnaden i efterfrågan på banktjänster mellan USA och Sverige. I Sverige saknas fysiska kontor som kan besökas av kunder för nästan samtliga nischbanker.

¹För exempel STIBOR, inlåningsräntor och bolåneräntor.

d’Avernes (2023) betonar också tillgång till likvida medel och tillgång till tjänster som uttagsautomater som en förklaring till att storbanker föredras framför småbanker. I Sverige används kontanter i låg utsträckning (Riksbanken, 2023) vilket gör tillgång till uttagsautomater mindre relevant än i USA. Det finns således en skillnad mellan USA och Sverige i studiet av sparkontoräntor, då efterfrågan på typer av banktjänster skiljer sig åt.

Cirka 25 procent av personer i åldern 75-85 år i Sverige har inte tillgång till internet varav 56 procent av kvinnorna och 37 procent av männen utförde inte något bankärendande via internet under 2020 (Statistiska Centralbyrån, 2020, s. 8 & 13). Äldre personers låga internetanvändning av banktjänster ger fördelningspolitiska implikationer givet att många nischbanker enbart kan användas genom internet. Därav är nischbanker inte ett alternativ för många äldre. Äldre personer tenderar också att ha högre sökkostnader för bankbyte (Yankov, 2023).² Därmed riskerar denna demografiska grupp att missgynnas av skillnader i sparkontoräntor mellan nischbanker och storbanker.

Dessutom finns ett penningpolitiskt perspektiv att beakta. För att penningpolitiken ska vara effektiv är det viktigt att förstå hur förändringar i styrräntan påverkar sparkontoräntan, särskilt om detta sker asymmetriskt mellan större och mindre banker. Skillnader i hur olika banker reagerar på styrränteförändringar kan ge insikter för penningpolitiskt beslutsfattande.

1.1 Syfte och frågeställning

Mot bakgrund av den pågående debatten om bankernas vinster, Riksbankens förmåga att få genomslag på bankers sparkontoräntor och demografiska implikationer av sparkontoränteskillnader mellan nischbanker och storbanker, syftar denna uppsats till att:

- Uppskatta styrräntans genomslag på sparkonton (för fria in- och uttag) för nischbanker respektive storbanker.

Uppsatsen avser bidra med en ökad förståelse kring hur Riksbankens styrräntesättning

²I USA.

påverkar sparkontoräntan för nischbanker respektive storbanker och sätta genomslaget i ett monetärt perspektiv vilket utrönar möjliga demografiska konsekvenser av denna potentiella ränteskillnad. Frågeställningen lyder därför följande:

- I vilken utsträckning får styrränteförändringar genomslag på sparkontoräntan för storbanker respektive nischbanker?

I avsnitt två presenteras bankmarknadens struktur, en överblick över konkurrensläget och övergripande forskning kring sökkostnader och räntepassning. I avsnitt tre redovisas datan och modellen. I avsnitt fyra redovisas resultatet och i avsnitt fem diskuteras resultatet samt dess implikationer.

2 Bakgrund

Banker fyller flera samhällsviktiga funktioner. En funktion är att omvandla sparande till investeringar (“Bank- och finansmarknadsstatistik”, 2022, s. 8). Detta möjliggörs genom att sparare sätter in pengar på en bank (oftast i utbyte mot ränta) varpå banken lånar ut till privatpersoner, företag eller andra aktörer mot en högre ränta än den som ges till spararen. Skillnaden mellan inlåningsräntan och utlåningsräntan är den vinst banken gör på lånet, vilket är räntenettot.

Det finns alltid en risk att de pengar som banken lånar ut inte kan återbetalas av låntagaren. Om sannolikheten ökar för att låntagaren inte kan fullfölja återbetalningen, resulterar det i en ökning av den ränta som låntagaren måste betala. Den högre räntan reflekterar den ökade risken och kallas riskpremie, där den högre risken kompenseras med en högre avkastning.

Bankens alternativkostnad för att låna från allmänheten är nära kopplad till STIBOR-räntan. STIBOR (Stockholm Interbank Offered Rate) är den ränta banker i Sverige är beredda att låna ut pengar till varandra för på den svenska penningmarknaden. STIBOR kan betraktas som en alternativkostnad till inlåning från allmänheten eftersom banker istället kan låna av varandra. Även styrräntan kan betraktas som en alternativkostnad.³ Banker kan sätta in pengar på Riksbanken till Riksbankens inlåningsränta eller låna pengar till deras utlåningsränta.

Som sparare finns olika möjligheter att få avkastning på pengar. Ett alternativ är att placera pengar på ett sparkonto som erbjuder fria in- och uttag. Det ger insättaren flexibiliteten att ta ut pengar närhelst önskas⁴ samtidigt som räntan genererar avkastning. För att få driva bankverksamhet i Sverige måste banken ha tillstånd av Finansinspektionen och därav

³Mer exakt styrränta minus 10 punkter.

⁴Inom loppet av en dag (Om överföringen signeras före kl. 13.30 en bankdag når pengarna mottagaren samma dag. Överföringar som signeras efter kl 13.30 är tillgängliga för mottagaren nästa bankdag. Bankdagar är alla vardagar utom allmän helgdag, midsommarafton, julafton och nyårsafton.

täcks av Riksgäldens insättningsgaranti. Det innebär att alla sparkonton med belopp upp till 1 050 000 SEK återbetalas utifall att banken går i konkurs.

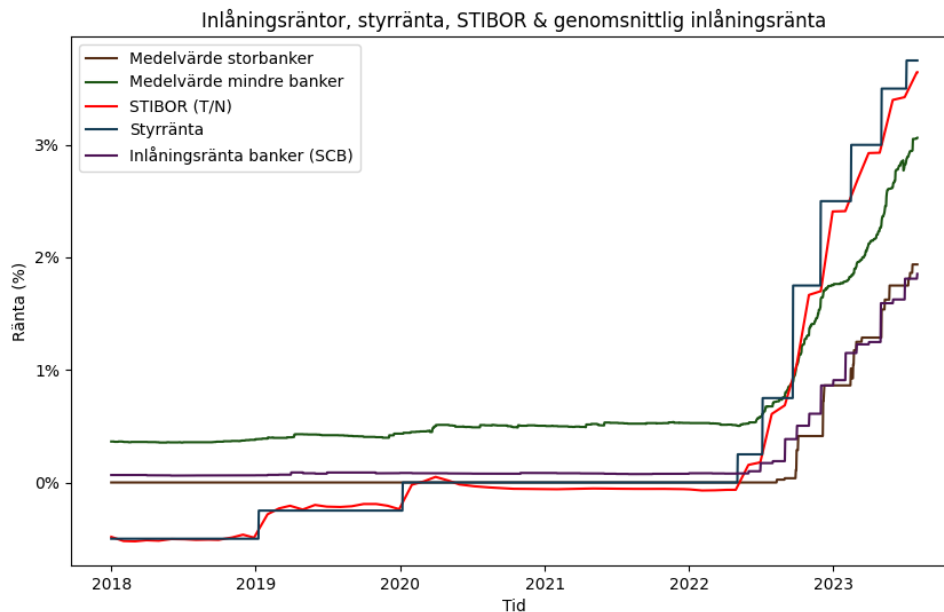
Ett annat alternativ är att låsa in pengar på ett sparkonto under en bestämd tidsperiod eller investeras i mer riskfyllda alternativ, exempelvis aktier eller fonder. Lägre tillgång till likvida medel resulterar vanligtvis i högre räntor då banken kan säkerställa att pengarna inte kommer användas under en bestämd tid. Banken erbjuder en högre ränta för att säkerställa att kunden inte tar ut pengar under den givna perioden.

Bankmarknaden kan delas in i främst fyra delar: Bankaktiebolag, utländska filialer, sparbanker och medlemsbanker (Svenska Bankföreningen, 2023a). Dessutom tillkommer kreditmarknadsbolag som också erbjuder sparkonton. Uppsatsen kommer specialisera sig på bankaktiebolag och kreditmarknadsbolag.

I december 2022 utgjorde hushållen 42 procent av bankernas utlåning (Svenska Bankföreningen, 2023a) vilket enligt Statistiska Centralbyrån (2023a) var 2 200 miljarder kronor. Den genomsnittliga inlåningsräntan en sparare då fick uppgick till ca 0,9 procent (Statistiska Centralbyrån, 2023a). I juli 2023 var den genomsnittliga inlåningsräntan 1,8 procent. Styrräntan var 3,75 procent från femte juli och genomsnittlig STIBOR (T/N) var 3,68 procent.

2.1 Den penningpolitiska transmissionsmekanismen

Den penningpolitiska transmissionsmekanismen är hur väl penningpolitiken påverkar inflationen i ekonomin. Den påverkar inflation genom främst fyra kanaler: Räntekanal, växelkurskanalen, tillgångspriskkanalen och förväntningskanalen. Räntekanal är mest relevant för vår uppsats eftersom den beskriver hur väl en förändring av styrräntan får genomslag på andra räntor i ekonomin, exempelvis sparkontoräntor eller bolåneräntor där vi fokuserar på sparkontoräntor. Hur väl styrräntan får genomslag på andra räntor i ekonomin påverkar hur effektivt Riksbanken kan kontrollera inflationen. I vilken utsträckning sparkon-

Figur 1: Medelvärdet för storbanker är summan av inlåningsräntan för storbanker ur vårt dataset för varje tidsperiod delat med antal storbanker. Medelvärdet för nischbanker är summan av inlåningsräntan för nischbanker ur vårt dataset för varje tidsperiod delat med antal nischbanker. Inlåningsräntan banker (SCB) visar den viktade genomsnittliga inlåningsräntan på avistakonton för drygt 30 monetära finansinstitut.

toräntan hämmar inflation genom uppskjuten konsumtion kan diskuteras givet Sveriges höga privata skuldsättning (Statistiska Centralbyrån, 2023b) där bolåneräntor förmodligen har den övergripande effekten på inflation. Samtidigt är inlåningen inte obetydlig eftersom drygt 2 600 md SEK är placerade på avistakonton (Statistiska Centralbyrån, 2023a).

Det finns en nära koppling mellan STIBOR och styrräntan. Styrräntan påverkar STIBOR eftersom när Riksbanken ändrar styrräntan, förändras kostnaden för banker att låna pengar från varandra, vilket återspeglas i STIBOR. Riksbanken kan därför påverka STIBOR genom styrräntan vilket är en av flera alternativkostnader till att låna från allmänheten.

Styrräntan har en positiv inverkan på både inlånings- och utlåningsräntor. Ökningen

möjliggör en konkurrenssituation där banker kan erbjuda mer förmånliga sparkontoräntor. För privatpersoner skapas incitament att placera sina pengar hos den bank som erbjuder den högsta sparkontoräntan. Individen har ingen anledning att beakta riskerna förknippade med bankkonkurs eftersom insättningarna på sparkonton täcks av insättningsgarantin (upp till 1 050 000 SEK).

2.2 Tidigare forskning på bankbyte och sökkostnader

I Konkurrensverkets (2018) rapport analyserades beteendemönster kring bankbyte och sannolikheten att komplettera den befintligt använda banken med en annan. Rapporten undersöker hur olika faktorer kan förklara den låga frekvensen av bankbyte och komplettering. Rapporten utforskar flera aspekter som exempelvis kundnöjdhet, internetrelaterade administrativa kostnader och kostnader förknippade med svårigheter att hitta information om nya alternativa banker (Konkurrensverket, 2018, s. 25, 27, 58). Genom en enkätundersökning fann Konkurrensverket (2018, s. 67) att endast bristande engagemang var en statistiskt signifikant variabel som förklarade varför privatpersoner inte bytt bank. Dessutom visades att utbildning var betydelsefull för sannolikheten att komplettera med ytterligare en bank (Konkurrensverket, 2018, s. 68).

Yankov (2023) undersöker hur sökkostnader påverkar bankers räntesättning på sparkonton med bindningstid i USA. Med sökkostnader avses tid eller energi som krävs för att hitta den mest förmånliga banken. Yankov genomför flera analyser där han bland annat simulerar hur den amerikanska befolkningens konsumtionsöverskott på sparkonton påverkas av antalet banker på bankmarknaden (Yankov, 2023, s. 42). Yankov finner att det optimala antalet banker på bankmarknaden är sju i USA. Fler banker gör att kunder jämför sparkontoräntor i lägre utsträckning eftersom det är tidskrävande att jämföra bland många alternativ. Ett ökat antal banker resulterar alltså i förhöjda räntenivåer på sparkonton upp till sju banker. Fler banker skapar mer ansträngning för konsumenter vilket minskar aktivt sökande och gör att banker kan sätta icke-konkurrenskraftiga sparkontoräntor.

Medan sparkonton generellt är homogena produkter och därmed enkla att jämföra via jämförelsesidor observerar Yankov paradoxalt en ökad effekt på sökkostnader till följd av internets framväxt. Trenden kan kopplas till att äldre personer, som ofta föredrar sparkonton som sparform, använder internet mindre frekvent än yngre personer. Dessutom använder yngre andra typer av sparformer. Därför kan en negativ trend mellan internets framväxt och sökkostnader utläsas eftersom yngre personer väljer bort sparkonton och äldre nyttjar internet i lägre utsträckning.

2.3 Konkurrensen på bankmarknaden

Marknadskonkurrens påverkas av flera faktorer, exempelvis antalet producenter och deras marknadsandelar. I Sverige 2022 fanns totalt 123 banker, varav 77 är affärsbanker (Svenska bankföreningen, 2022, s. 4). Cirka 60 procent av in- och utlåningsmarknaden utgörs av storbankerna (Svenska Bankföreningen, 2023a, s. 10), där 90 procent av befolkningen har minst ett konto (Konkurrensverket, 2018, s. 35).

Koncentration av marknadsandelar står i kontrast till perfekt konkurrens, där sparkontoräntan banken sätter tas som given. Trots att finansiella produkter som bolån och sparkonton är standardiserade och homogena, kan inlåsnings effekter och omfattande regleringar på marknaden påverka konkurrensen. Etablering av en bank kräver ett minimikapital på 5 000 000 € (Lag om bank- och finansieringsrörelse, 2004; Svenska Bankföreningen, 2018, s. 7-11) och branschen omfattas av en större mängd regleringar.

Det finns delade åsikter om hur väl konkurrensen fungerar på bankmarknaden. Konkurrensverket (2023, s. 2) lyfter fram flera faktorer som indikerar imperfekt konkurrens. En av dessa faktorer är en trögrörlig kundbas. Som tidigare nämnt uppvisar kunder lågt eller bristande engagemang för att byta eller komplettera bank (Konkurrensverket, 2018, s. 66). Det låga engagemanget kan delas upp i två delar: rationellt och emotionellt. Bristande rationellt engagemang innebär att en person inte tror att det finns något att vinna på att

byta bank. Bristande emotionellt engagemang innebär att en person inte orkar eller har motivation att genomföra ett bankbyte, även om det skulle gynna personen. Effekten av bristande emotionellt engagemang har en något större negativ inverkan på bankbyte.

En trögrörlig kundbas har konsekvenser för sparkontoräntorna på bankmarknaden. Det påverkar sparkontoräntor eftersom en bank kan erbjuda lägre sparkontoränta på grund av individens bristande engagemang, än varit möjlig vid en perfekt konkurrenssituation. Detta möjliggör banker att behålla icke-konkurrenskraftiga räntor på sparkonton även om andra banker erbjuder bättre sparkontoräntor.

Svenska Bankföreningen (2019, s. 9) menar istället att låg kundrörlighet inte nödvändigtvis indikerar bristfällig konkurrens. Tvärtom kan en låg kundrörlighet tolkas som ett tecken på kundnöjdhet vilket skulle indikera en hälsosam konkurrenssituation på bankmarknaden. Enligt en mätning från EU-kommissionen (2019, s. 9) är 65 procent av svenskarna nöjda med sin bank, vilket överstiger genomsnittet i EU på 46 procent. Dessutom finner Brunetti (2016) en negativ korrelation mellan kunskap och benägenheten att byta bank, vilket antyder att personer med högre kunskap valde rätt bank från början. Detta stödjer Svenska Bankföreningens tes om att en trögrörlig kundbas återspeglar väl fattade beslut och kundnöjdhet.

En annan orsak till den trögrörliga kundbasen skulle kunna vara bristen på grundläggande finansiella kunskaper hos den svenska befolkningen. Enligt en undersökning av Finansinspektionen (2023b) saknar en fjärdedel av svenskarna nödvändiga kunskaper för att fatta välgrundade finansiella beslut. Kunskapsbristen kan resultera i suboptimala beslut. Banker med bättre erbjudanden, på exempelvis sparkonton, attraherar då inte lika många kunder som de potentiellt annars skulle gjort. Dessutom kan koncentrationen av kunders pengar medföra rabatter på exempelvis bolån vilket ytterligare kan motverka rörlighet av insättningar till andra bankers sparkonton (Finansinspektionen, 2023a, s. 21).

2.4 Tidigare forskning om interest rate pass-through

Interest rate pass-through (IRPT) avser i vilken utsträckning styrräntan påverkar andra räntor i ekonomin. Det finns omfattande forskningslitteratur⁵ om IRPT, både för enskilda länder och internationellt. Trots ämnets breda omfattning finns få forskningsartiklar som studerar IRPT i Sverige.

Först sammanfattas resultaten om IRPT som gjorts i Sverige. Sedan belyses tre trender som framkommit i landsspecifika studier. Sist lyfts d'Avernas (2023) studie som undersöker styrräntans genomslag på storbanker respektive småbanker i USA. Specifikt lyfts d'Avernas studie eftersom den ligger nära våra uppsats.

Interest rate pass-through i Sverige

Hansen och Welz (2011) genomförde en studie av interest rate pass-through (IRPT) i Sverige från 1996 till 2009. Deras resultat visade att, innan finanskrisen, hade marknadsräntor trög inverkan på konsumenträntor (exempelvis sparkontoräntor och bolåneräntor) men fann fullständigt genomslag på lång sikt (Hansen & Welz, 2011, s. 6). Efter finanskrisen var kortsiktiga marknadsräntors genomslag på kortfristiga konsumenträntor komplett men inte på långsiktiga.

Fransson och Tysklind (2016) undersöker styrräntans förmåga att påverka marknadsräntor i ekonomin. Den undersökta perioden är 2005 till 2016. De undersöker hur väntade och oväntade förändringar i styrräntan påverkar inlåningsräntan för hushåll. De visar att en väntad förändring i styrräntan med en procentenhet resulterar i en förändring av inlåningsräntan med 0,68 procentenheter, medan en oväntad förändring ger ett genomslag på 0,93 procentenheter. Genomslaget återspeglar styrräntans effekt två månader efter en styrränteförändring.

I en rapport från Svenska bankföreningen (2023b) undersöks konkurrensen på bankmark-

⁵Se Bennouna (2019, s. 144) för en utförlig sammanställning av IRPT studier i världen.

naden. De finner att genomslaget från styrräntan till sparkontoräntan är 50 procent för banker. Resultet baseras på styrräntan och Statistiska Centralbyråns genomsnittsränta (Statistiska Centralbyrån, [2023a](#)) från januari 2022 till juni 2023.

Med en fixed effects-modell undersöker Perera och Wickramanayake ([2016](#)) hur olika makroekonomiska variabler som inflation, centralbanksberoende eller marknadsmakt påverkar 122 länders räntegenomslag över tid. Studien använder räntor från 1996 till 2010 och finner att Sverige får fullt genomslag långsiktigt på bolåneräntor och nästan fullt genomslag för sparkontoräntor (Perera & Wickramanayake, [2016](#), s. 14).

Interest rate pass-through globalt

Den första trenden är att konsumenträntor justeras asymmetriskt, vilket innebär att skillnaden mellan sparkontoräntor och marknadsräntor/styrränta inte är konstant över tid. Detta samband har observerats i Australien, men inte i Storbritannien eller USA (Apergis & Cooray, [2015](#)). Däremot finner Yankov ([2023](#), s. 3) en stel och asymmetrisk anpassning av sparkonton till marknadsräntor i USA vilket står i kontrast till Apergis och Coorays resultat. I Portugal observeras en liknande trend där sparkontoräntor asymmetriskt följer marknadsräntan (Rocha, [2012](#), s. 71).

Den andra trenden är att sparkontoräntan följer marknadsräntan i högre utsträckning när räntan sjunker gentemot när den stiger. Det gynnar oftast bankerna (Rocha, [2012](#), s. 73). I Colombia observeras ett liknande samband där sparkontoräntorna har en högre spridning under kontraktiv penningpolitik och minskar under expansiv penningpolitik (Holmes et al., [2015](#), s. 276). Dessutom anpassas styrräntan snabbare och symmetriskt i högre utsträckning när den går ner jämfört med när den stiger.

Den tredje trenden är att monopolmakt inte påverkar sparkontoräntor i särskilt hög utsträckning. Enligt d’Avernas ([2023](#), s. 42) beror skillnader i sparkontoräntor mellan storbanker och nischbanker inte på marknadskoncentration utan kan istället förklaras av

variationer i preferenser och teknologiska erbjudanden mellan storbanker och nischbanker. Yankov (2023, s. 40) erbjuder ett liknande resonemang och menar att fler aktörer på bankmarknaden endast påverkar sparkontoräntor om kunders sökbeteenden påverkas av ökad konkurrens. Därför kommer marknadskoncentration inte nödvändigtvis påverka sparkontoräntor. Enligt Yankov genereras monopolvinster främst av sökkostnader snarare än av ett fåtal aktörer som dikterar sparkontoräntorna på marknaden. Det överensstämmer med Güntner (2011, s. 1899), som menar att konkurrensen på inlåningsmarknaden har en marginell påverkan på inlåningsräntorna. Däremot visar Uchino (2014, s. 51) ett negativt samband mellan bankers marknadsakt i olika regioner och graden av räntepassering från marknadsräntor till inlåningsräntor i Japan.

2.5 Kreditrisk

Kreditförluster refererar till ekonomiska förluster som uppstår när låntagare inte kan uppfylla de avtalade återbetalningsvillkoren. Om storbankerna drabbas av kreditförluster finns incitament att höja sparkontoräntorna för att attrahera långivare och säkra inlåning till banken.

Omfattande kreditförluster kan skapa ett alternativt ekonomiskt läge där generella antagande om bankmarknaden slutar gälla. Ett exempel är under finanskrisen, där banker tävlade om att vara en "loss leader" (R. A. Ritz & Walther, 2015, s. 388). Loss leader innebär att banker höjde sparkontoräntor till en icke-lönsam nivå för att behålla kunder och attrahera inlåning. Banker som hade en högre insättningsbas presterade bättre efter finanskrisen (R. A. Ritz & Walther, 2015). Osäkerheten kring finansiering skapar därmed ökat tryck på att höja sparkontoräntan.

I Sverige syns inga större tecken på kreditförluster. År 2022 utgjorde bankernas kreditförluster endast 0,1 procent av balansomslutningen, vilket motsvarar cirka 15 miljarder kronor (Statistiska Centralbyrån, 2022). Denna trend har varit konsekvent de senaste fem åren,

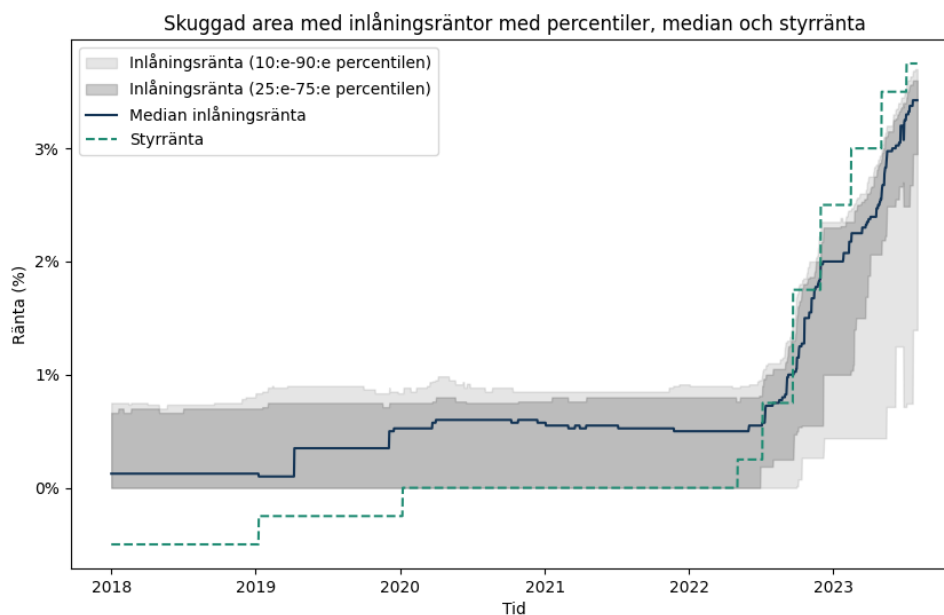
med undantag för år 2020 då kreditförlusterna utgjorde 0,2 procent av balansomslutningen. Kreditmarknadsbolagen redovisade kreditförluster på 0,0 procent, motsvarande cirka 1,5 miljarder kronor.

3 Data och metod

3.1 Data

Inlåningsräntor

Data på inlåningsräntor har hämtats från Compricer och består av räntor på 44 svenska bankers sparkonton. Räntorna är rörliga och alla sparkonton har fria in- och uttag (se appendix). Datan är daglig och sträcker sig från första januari 2018 till första augusti 2023. Datan består av 2039 observationer för var bank.

Figur 2: Grafen visar inlåningsräntor för banker i Sverige, uppdelade i percentiler och medianvärde, samt hur dessa räntor har förändrats i förhållande till den svenska styrräntan mellan första januari 2018 och första augusti 2023.

Compricer, självpresenterade som "Sveriges största jämförelsesajt för privatekonomi" (Compricer, 2023) har hög trovärdighet på diverse kundrecensionshemsidor.⁶ Compricer tillhan-

⁶Exempelvis [Trustpilot.com](https://www.trustpilot.com) och [Lanupplysningen.se](https://www.lanupplysningen.se).

dahåller prisjämförelser mellan olika varor och tjänster. Därav har Compricer incitament att redovisa korrekt information vilket stärker datans trovärdighet. Därutöver har datan från Compricer jämförts med tillgängliga bankers historiska data, som hämtats från respektive banks hemsida. Datat från Compricer överensstämmer med bankernas redovisade historiska sparkontoränta.⁷

Avistakontopengar

För att konvertera resultatet till ett monetärt resultat används data på avistakontopengar (Statistiska Centralbyrån, 2023a). ”Med avistakonton avses inlåning utan överenskommen löptid, uppsägningstid eller betydande restriktioner i uttagsvillkoren. Till avistakonton räknas exempelvis lönekonton och sparkonton med fria uttag” (”Ordlista till Finansmarknadsstatistiken”, 2020, s. 1). Datat visar den svenska befolkningens genomsnittliga aggregerade pengar på lönekonton och sparkonton med fria in- och uttag. Datat är månatlig och sträcker sig från april 2022 till augusti 2023.

Avistakontopengar har interpolerats linjärt till daglig data enligt följande:

$$A_t = A_1 + \frac{A_2 - A_1}{m_2 - m_1} \times (m - m_1) \quad \left| \begin{array}{l} A = \text{Avistakontopengar} \\ t = \text{dag} \quad \text{där} \quad t \in [1, 488] \\ m = \text{månad} \quad \text{där} \quad m \in [1, 16] \quad (2022/04-01-2023/08-01) \end{array} \right.$$

Datet interpoleras för att kunna anpassas till datasetet för styrräntan vilket är dagligt.

⁷Stickprov har genomförts på banker som publicerat data över historiska inlåningsräntor. Stickproven har genomförts på Handelsbanken (2023), SBAB (2023), Nordax (2023).

Styrränta

Styrräntan har hämtats från Riksbanken (2023). Datan är i sitt ursprungliga skick, med undantag för röda dagar och helger som kompletterats med föregående svart dags räntenivå.

3.2 Definitioner

I rapporten används Konkurrensverkets (2018, s. 35) definition av storbanker. Storbanker definieras som de fyra stora bankkoncernerna: Svenska Handelsbanken, SEB, Swedbank och Nordea. Bankerna har en omfattande närvaro på den svenska och internationella finansmarknaden. De erbjuder ett brett utbud av finansiella tjänster till företag och privatpersoner. Enligt Konkurrensverket (2018) använder minst 90 procent av de tillfrågade minst en av de fyra storbankskoncernerna. Storbankerna utgör tillsammans 60 procent av den svenska inlåningsmarknaden (Svenska Bankföreningen, 2023a). Med bred användning av den svenska befolkningen och utbud av finansiella tjänster är de betydande aktörer på den svenska bankmarknaden.

Nischbank definieras enligt Nationalencyklopedin (2023) som ”bank som specialiserat sig på att erbjuda enbart vissa banktjänster”. Enligt NE kännetecknas nischbanker ”gemensamt av att de inte har något utbyggt nät av bankkontor utan betjänar huvuddelen av sina kunder via telefon eller internet”. I denna uppsats används en bredare definition: ”Alla bankaktiebolag och kreditinstitut som inte är en storbank eller sparbank”. Definitionen tar bort behovet av att motivera vad som gör varje enskild icke-storbank till en nischbank. Annars måste varje icke-storbank granskas och godtyckligt medtas eller uteslutas baserat på i vilken utsträckning icke-storbanken anses uppfylla kraven enligt NE:s definition. Denna definition blir bredare men mindre godtycklig i valet av vilka banker och kreditinstitut som klassas som nischbanker.

Däremot är urvalet av banker inte kravlöst. För att inkluderas som nischbank i analysen måste följande kriterier uppfyllas:

- Samtliga banker måste omfattas av den statliga insättningsgarantin. Sparkonton utan insättningsgaranti medför risk för spararen vilket sannolikt kompenseras med högre ränta. För att få driva bankverksamhet i Sverige måste banken ha tillstånd av Finansinspektionen och därav täckas av Riksgäldens insättningsgaranti.
- Banken är inte en sparbank. Bankaktiebolag (och kreditmarknadsbolag) avser maximera aktieägarnas vinst, medan sparbanker främjar sparsamhet och verkar utan enskilt vinstintresse. Att jämföra banker med annorlunda målsättning och finansiell modell skulle kunna resultera i ett snedvridet resultat.
- Data för bankerna måste vara tillgängliga. Att utesluta banker på grund av dataotillgänglighet ökar sannolikheten för ett snedvridet resultat. Totalt finns 123 banker varav 44 är sparbanker och 2 är medlemsbanker (Svenska bankföreningen, 2022, s. 4). Vi anser att 40 nischbanker ger en tillräckligt heltäckande bild kring nischbankernas sparkontoräntesättning.

3.3 Metod

Empirisk Modell

För att besvara frågeställningen tillämpas en paneldata-modell med fixed effects. Modellen estimeras med OLS och cluster standard errors. Modellens specificeras enligt följande:⁸

$$\text{Inlåningsränta}_{it} = \alpha_i + \beta_1 \text{Styrränta}_t + \beta_2 (\text{Styrränta}_t \times \text{DummyStorbank}_{it}) + \epsilon_{it} \quad (1)$$

α_i -termen representerar bankspecifika skillnader som kan antas vara konstant över tid, exempelvis affärsstrategi. Genom att inkludera α_i i modellen isoleras dessa skillnader från styrränteförändringar vilket gör styrräntans effekt på inlåningsräntor mer trovärdig.⁹

⁸För att återskapa resultat se kod: (`/modellering/main.py`) "Kandidat-HT23", 2023).

⁹ α_i -termen uppskattas genom least squares dummy variable (LSDV) metoden.

β_1 beskriver hur den genomsnittliga inlåningsräntan för nischbanker påverkas av styrräntan när entitetsspecifika effekter för nischbanker beaktas.

β_2 är en interaktionsvariabel som beskriver hur sparkontoräntan påverkas om banken är en storbank medan entitetsspecifika effekter för storbanker beaktas.

Modellen inkluderar inte tidsspecifika effekter till följd av multikollinearitet. Eftersom styrräntan har samma effekt på samtliga banker samtidigt kan inte tidsspecifika effekter och styrräntans effekt urskiljas. Detta är en konsekvens av att styrräntan är densamma för samtliga banker.

3.4 Estimering av ränteintäkter mellan storbanker och nischbanker

Följande ekvationer används för att estimerar ränteintäkterna för nischbanker och storbanker från $t_1 = \text{april 2022}$ till $T = \text{augusti 2023}$. För nischbanker definieras ekvationen följande:

$$\sum_{t=1}^T \text{Ränteintäkter}_t = \sum_{t=1}^T \text{Avistakontopengar}_t \times \left(1 + \sum_{t=1}^T \text{Styrränta}_t \times (\beta_1)^{1/365} \right) - 1 \quad (2)$$

För storbanker inkluderas koefficienten för interaktionsvariabeln:

$$\sum_{t=1}^T \text{Ränteintäkter}_t = \sum_{t=1}^T \text{Avistakontopengar}_t \times \left(1 + \sum_{t=1}^T \text{Styrränta}_t \times (\beta_1 - \beta_2)^{1/365} \right) - 1 \quad (3)$$

Ekvationerna använder koefficienterna från ekvation 1 för att uppskatta ränteintäkterna som allmänheten skulle ha erhållit beroende på deras val av banktyp. Koefficienterna fungerar som multiplikatorer för avistakontopengarna. Dessa multiplikatorer varierar över olika tidsperioder och definieras därför för varje t .¹⁰

¹⁰För att återskapa resultat se kod ((sökväg: /monetary outcome/monetary_outcome.py) "Kandidat-HT23", [2023](#)).

4 Resultat

Först presenteras koefficienterna för paneldatamodellen. Därefter presenteras en graf som visualiserar hur inlåningsräntan förändras i förhållande till styrräntan för storbanker och nischbankers genomsnittliga inlåningsränta. Därefter visas resultatet från den monetära uträkningen.

4.1 Resultat från paneldatamodellen

Parameter	Koefficient	Std. err.	T-statistika	P-värde
Styrränta	0,5377	0,0354	15,183	0,0000
Styrränta $\times$ DummyStorbank	-0,1579	0,0402	-3,93	0,0001
R^2_{within}	0,7451			
Antal banker	44			
Antal tidsperioder (dagar)	2039			

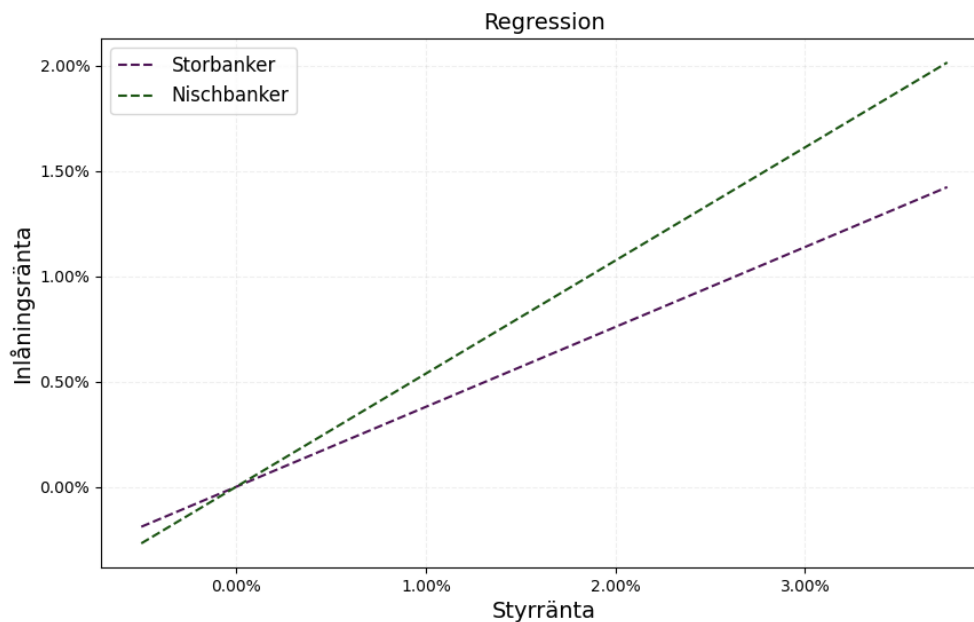
Tabell 1: Resultat från paneldatamodellen specificerad i ekvation 1.

Resultatet från tabell 1 visar skillnaden i styrräntans passeringsgrad till nischbanker/storbanker. För nischbanker ger en styrränteökning på en procent en ökning av av genomsnittlig inlåningsränta på 0,53 procent. För storbanker är styrräntans passeringsgrad lägre: när styrräntan ökar med en procentenhet ökar storbankers genomsnittliga inlåningsränta med 0,38 procentenhet.

P-värdet är nära noll för båda koefficienter vilket innebär att korrelationen mellan styrränta och sparkontoränta (med hög sannolikhet) inte är noll.

$R^2_{\text{within}} = 0,745$ vilket innebär att variationen i sparkontoräntan för bank i kan förklara 74,5% av variationen i styrräntan efter bankspecifika effekter tagits i beaktning.

Det samband som presenteras i tabell 1 illustreras i figur 3 nedan. Grafen visar hur genomsnittlig sparkontoränta för nischbanker/storbanker förändras givet en styrränteförändring.

Figur 3: Regression över inlåningsränta för stor- respektive nischbanker. Den gröna linjens lutning är $\beta_1 = 0,5377$ och den lila linjens lutning är $\beta_1 - \beta_2 = 0,3798$.

4.2 Estimering av ränteintäkter mellan storbanker och nischbanker

Genom användning av ekvation 2 och 3 har den aggregerade mängd ränteintäkter estimerats. Om entitetsspecifika effekter inte beaktas skulle den svenska befolkning erhållit strax under 9 md SEK mer om samtliga avistakontopengar placerats till den genomsnittliga nischbanksräntan gentemot den genomsnittliga storbanksräntan.

Banktyp	Ränteintäkter (MSEK)
$Ränteintäkter_{Nischbanker}$	30260,09
$Ränteintäkter_{Storbanker}$	21419,31
$\Delta Ränteintäkter$	8840,77

Tabell 2: Resultat baserad på ekvation 2 och ekvation 3.

5 Diskussion

Uppsatsen har undersökt sambandet mellan styrräntan och sparkontoräntor för storbanker och nischbanker. Genom att använda en fixed effects-modell kan bankspecifika egenskaper kontrolleras för och styrräntans genomslag på sparkontoräntor uppskattas. När bankspecifika egenskaper hålls konstanta ger en förändring i styrränta på en procentenhet ett genomsnittligt genomslag på nischbankernas sparkontoränta med 0,53 procentenheter respektive 0,37 procentenheter för storbanker under perioden januari 2018 till augusti 2023.

5.1 Resultatets förenlighet med tidigare forskning

I Svenska bankföreningens (2023b, s. 16) rapport framgår att passeringsgraden för storbanker är 50 procent baserad på genomsnittsräntan under den aktuella studieperioden. Vår paneldatamodell visar ett lägre genomslag. Det lägre genomslaget beror på att modellen beskriver hur inlåningsräntan ändras i förhållande till styrräntan medan Svenska Bankföreningen jämför nivåer på genomsnittsräntan mellan två perioder. Vår modell fångar enbart hur sparkontoräntan förändras givet styrränteförändringar.

Den skillnad på 16 procentenheter mellan stor- och nischbanker går att räkna om till en aggregerad kostnad för svenska sparare. Våra beräkningar visar att den svenska befolkningen aggregerat hade erhållit cirka 8 md SEK mer om samtliga hade optimerat sina besparingar genom att låna in till en genomsnittlig nischbank än storbank.

Resultatet kan jämföras med Fransson och Tysklid (2016) som finner ett genomslag på 0,62 respektive 0,97 för väntade och oväntade styrränteförändringar. Deras koefficienter blir sannolikt högre eftersom de jämför sparkontoräntans genomslag två månader efter en styrränteförändring. Vår modell uppskattar en koefficient som beskriver hur väl sparkontoräntan följer styrräntan medan Fransson och Tysklid kollar på förändringar. Därmed är resultatets koefficienter inte fullt jämförbara.

Det kan finnas flera förklaringar till att styrräntan får ett högre genomslag på nischbanker jämfört med storbanker. En möjlig förklaring är att individer erhåller bristande engagemang för att motiveras till bankbyte (Konkurrensverket, 2018). Eftersom storbankerna innehar 60 procent av hushållens inlåning kan de sätta lägre räntor eftersom de sannolikt vet att individer inte nyttomaximerar genom att byta bank.

Med en mindre andel inlåning, erbjuder nischbanker eventuellt högre sparkontoräntor för att locka till sig kunder. Nischbankerna är eventuellt också medvetna om individernas bristande engagemang och för att få individer att gå över det bristande engagemangets tröskel, sätter de högre sparkontoräntor. Detta är förenligt med studien av d’Avernas (2023) som visar att småbanker generellt sätter högre sparkontoräntor än storbanker.

Om individer beslutar att byta från en storbank står de inför valet mellan flera olika nischbanker. Det kan därmed antas att individen väljer den nischbank som erbjuder den mest fördelaktiga sparkontoräntan.¹¹ Det är förenligt med d’Avernas (2023) där efterfrågeelasticiteten är högre för småbanker än för storbanker.

Att individer väljer den nischbank som ger bäst sparkontoränta kan också problematiseras givet att en fjärdedel av Sveriges befolkning har brister i sina finansiella kunskaper (Finansinspektionen, 2023b). Dessutom kan inlåningseffekter och räntematchning, där individen placerar samtliga tillgångar på samma bank påverka benägenheten att söka sig till ett mer förmånligt sparkonto (Finansinspektionen, 2023a, s. 27).

Enligt Konkurrensverket (2023, s. 7) finns ingen tydlig drivkraft för storbankerna att konkurrera i räntesättningen på sparkonton. Det finns faktorer som kan underlätta en form av tyst samordning mellan aktörerna, exempelvis genom prissignalering (Konkurrensverket, 2023). Därför kan det argumenteras att nischbanker och storbanker konkurrerar på olika villkor. Nischbankerna konkurrerar mer intensivt för att attrahera kunder och storbankerna höjer inte sparkontoräntan på grund av bristfälliga incitament. Skillnaderna i sparkontoräntor

¹¹Eller kompletterar nuvarande storbank med en nischbank för att få den bästa sparkontoräntan.

mellan stor- och nischbanker kan därför eventuellt förklaras av att bankerna har olika förhållningssätt till den trögrörliga kundbasen.

Samtidigt erbjuder storbanker generellt ett bredare utbud av finansiella tjänster, exempelvis försäkringstjänster, investeringstjänster eller fastighetsfinansiering. Det bredare utbudet av tjänster kan vara betydelsefull för individens bankval, då inlåningsräntan sannolikt inte speglar individens alla ekonomiska behov och preferenser.

5.2 Samhällsekonomiska implikationer

Resultatet ger implikationer för Riksbankens förmåga att påverka sparkontoräntor. Möjligheten att styra sparkontoräntor är viktigt för att utforma en effektiv penningpolitik. Genom att styra sparkontoräntor kan Riksbanken skapa incitament att skjuta upp konsumtion och därav hämma konsumtion idag, vilket motverkar inflation.

Givet Sveriges höga privata skuldsättning (Statistiska Centralbyrån, [2023b](#)) hämmas inflation genom sparkontoräntor sannolikt i låg utsträckning. Förmodligen har bolåneräntor en mer omfattande påverkan på inflation, men med hänsyn till att cirka 2 600 md SEK (Statistiska Centralbyrån, [2023a](#)) är placerade på sparkonton så bedöms inte effekten vara obetydlig.

Räntepassning har studerats i en period då styrräntan går upp. Sparkontoräntan tenderar att variera mellan olika banker vid styrränteuppgång men vid nedgång falla mer samlat (Holmes et al., [2015](#); Rocha, [2012](#)). Vår uppskattning fångar enbart räntepassningen vid en uppgång i styrräntan. Vid en expansiv penningpolitik håller förmodligen inte sambandet i samma utsträckning som vi observerar.

Räntesättning på sparkonton kan också påverkas av andra faktorer än styrräntan, exempelvis en förändrad konkurrenssituation eller andra strukturella förändringar som minskat antal bankkontor, vilket kan ge högre marginaler och därav möjliggöra högre sparkontoräntor. Andra händelser som också kan påverka räntesättningen är globala ekonomiska kriser.

Exempelvis skapade finanskrisen en konkurrenssituation där banker tävlade om att sätta högsta möjliga sparkontoränta i syfte att attrahera inlåning även om det innebar en förlust för banken (R. Ritz & Walther, 2015). Detta är ett fenomen som inte observerats i Sverige.

5.3 Resultatets fördelningspolitiska implikationer

Resultatet kan ge fördelningspolitiska implikationer för olika målgrupper som eventuellt använder storbanker respektive nischbanker i olika utsträckning. Att den svenska befolkningen kunde erhållit ca 8 miljarder SEK mer om samtliga sparat på en nischbank än en storbank ger fördelningspolitiska implikationer.¹² Ca 25 procent av Sveriges 75–85 åringar saknar tillgång till internet och av alla 65–74 åringar använder 20 procent inte internet för att utföra banktjänster (Statistiska Centralbyrån, 2020, s. 8 & 32). Det antyder att en femtedel i denna demografiska grupp inte kan använda många nischbanker givet att de saknar fysiska kontor som kan besökas.

Till vår vetskap finns inga undersökningar kring vilka som använder sparkonton på nischbanker respektive storbanker. Däremot, om det Yankov (2023) finner också kan appliceras på Sverige, har äldre personer högre sökkostnader. Högre sökkostnaderna tillskriver Yankov äldres lägre benägenhet att använda internet där samma trend hittas i Sverige. Det kan göra att storbanker erbjuder lägre sparkontoräntor.

5.4 Förslag på vidare forskning och policyimplikationer

För vidareutveckling av uppsatsen skulle en demografisk undersökning kunna belysa i vilken utsträckning olika demografiska grupper gynnas av nischbankers bättre sparkontoräntor. Detta kan vara av relevans för lagstiftning och fördelningspolitik. Vidare är forskning om valet av banktyp i relation till finansiell förståelse av relevans att utforska. Mer specifikt, om det finns socioekonomiska grupper som missgynnas till följd av den bristande finansiella

¹²Antagandet bygger på att en större kundbas hos nischbanker inte resulterar i att nischbanker ändrar sitt räntesättningsbeteende.

förståelsen som Finansinspektionen (2023b) visar.

För att undersöka anpassningshastigheten för sparkontoräntor till styrränteförändringar kan andra statistiska modeller vara användbara, exempelvis VARMA (Vector Autoregressive Moving Average) eller ARIMA (Autoregressive Integrated Moving Average). Dessa modeller är lämpade för att analysera och skapa prognoser för tidsberoende data. Genom modellernas tillämpning skulle djupare förståelse för dynamiken i hur sparkontoräntor reagerar på förändringar i styrräntan kunna uppnås.

Nischbankernas räntesättningsstrategier kan variera beroende på deras storlek. Mindre nischbanker kan initialt erbjuda högre sparkontoräntor för att locka till sig kunder. Efter att ha uppnått en viss kundbas kan nischbankerna sänka sina räntor, eftersom de inte längre har samma behov av att attrahera nya kunder. Samtidigt skulle storbanker höja sparkontoräntorna i syfte att locka nya kunder om deras inlåning minskar. Det är därför relevant att undersöka hur bankers marknadsandelar på inlåning påverkar sparkontoräntor.

Vilka implikationer resultaten har för lagstiftning går utanför vår uppsats. Däremot är det värt att beakta att om Konkurrensverkets resultat om bristande emotionellt engagemang för bankbyte gäller, är det troligt att konkurrensstärkande lagstiftning inte nödvändigtvis kommer generera konkurrenskraftiga sparkontoräntor. Som Yankov (2023) beskriver, kommer enbart fler banker påverka sparkontoräntor om individers sökkostnader förändras. Således kommer inte konkurrensstärkande lagstiftning ha nämnvärd effekt på sparkontoräntor om inte lagstiftningen påverkar individers sökkostnader. Å andra sidan kan denna tes problematiseras givet de inlåningseffekter som Finansinspektionen (2023a, s. 27) belyser. Lagstiftningsförändringar på bankmarknaden bör därför fokusera på att minska individens bristande engagemang samt motverka inlåningseffekter.

6 Slutsats

Sammanfattningsvis ger uppsatsen en inblick i styrräntans genomslag på inlåningsräntor. Genom att analysera data från etablerade storbanker jämfört med nischbanker har vi kunnat dra slutsatser om hur förändringar i styrräntan påverkar inlåningsräntor.

Uppsatsen har använt en paneldatamodell med entitetseffekter för att uppskatta skillnaden i styrräntans genomslag mellan storbanker och nischbanker. Resultaten tyder på att styrräntan får högre genomslag på sparkontoräntan för nischbanker jämfört med storbanker. Det ger implikationer för Riksbankens möjlighet att utforma en effektiv penningpolitik för inflationsbekämpning.

Skillnaden mellan storbanker och nischbanker översätts till ett monetärt resultat. Sveriges befolkning, med avistakonton som referens, skulle erhållit ca 8,8 md SEK mer om samtliga pengar placerats på en genomsnittlig nischbank i stället för en genomsnittlig storbank. Detta inom tidsperioden april 2022 till augusti 2023 som är i samband med den första räntehöjningen sedan den nollränteperiod som präglade 2010-talet.

Vidare antyder äldre personers lägre användning av internet på en skillnad i vilka som gynnas av nischbankers högre sparkontoräntor. Dessutom erhåller en fjärdedel av den svenska befolkningen brister i sina finansiella kunskaper. Det ger eventuella fördelningspolitiska implikationer som bör undersökas vidare.

Därmed understryker denna uppsats påverkan styrränteförändringar har på bankernas sparkontoräntor och de ekonomiska konsekvenserna för allmänheten, med särskilt fokus på skillnaderna mellan stora etablerade banker och mer specialiserade nischbanker. Denna insikt har betydelse för den ekonomiska forskningen och kan vara användbar för beslutsfattare som strävar efter att förstå skillnader i räntesättningsbeteendet mellan banktyperna.

Referenser

- Apergis, N., & Cooray, A. (2015). Asymmetric interest rate pass-through in the u.s., the u.k. and australia: New evidence from selected individual banks. *Journal of Macroeconomics*, 45(100), 155–172. <https://EconPapers.repec.org/RePEc:eee:jmacro:v:45:y:2015:i:c:p:155-172>
- Bank- och finansmarknadsstatistik. (2022). https://www.swedishbankers.se/media/5570/bank-och-finansstatistik_maj-2023.pdf
- Bennouna, H. (2019). Interest rate pass-through in morocco: Evidence from bank-level survey data. <https://ideas.repec.org/a/eee/ecmode/v80y2019icp142-157.html>
- Brunetti, M., Giarda, E., & Torricelli, C. (2016). Is financial fragility a matter of illiquidity? an appraisal for italian households. *Review of Income and Wealth*, 62(4), 628–649. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/roiw.12189>
- Cervenka, A. (2023). Bankernas övervinster symtom på att något är sjukt. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/MolWOJ/bankernas-overvinster-symptom-pa-att-nagot-ar-sjukt>
- Compricer. (2023). *Om oss*. <https://www.compricer.se/om-compricer/>
- d'Avernas, A., Eisfeldt, A. L., Huang, C., Stanton, R., & Wallace, N. E. (2023). The deposit business at large vs. small banks. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4607440>
- Finansinspektionen. (2023a). *Konsumenternas ställning på bankmarknaden*. <https://www.fi.se/contentassets/0007f7fb35cb4a88b1571448d2a09bff/rapport-konsumenternas-stallning-pa-bankmarknaden-lankar.pdf>
- Finansinspektionen. (2023b). *Många har svårt att förstå grundläggande ekonomi*. <https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2023/manga-har-svart-att-forsta-grundlaggande-ekonomi>
- Güntner, J. (2011). Competition among banks and the pass-through of monetary policy. *Economic Modelling*, 28(4), 1891–1901. <https://EconPapers.repec.org/RePEc:eee:ecmode:v:28:y:2011:i:4:p:1891-1901>
- Hansen, N.-J. H., & Welz, P. (2011). Interest rate pass-through during the global financial crisis. (855). <https://ideas.repec.org/p/oec/ecocaaa/855-en.html>
- Historiska sparräntor handelsbanken. (2023). *Handelsbanken*. <https://www.handelsbanken.se/sv/privat/kontokort-och-betala/rantor-privatpersoner/historiska-sparrantor>
- Holmes, M. J., Iregui, A. M., & Otero, J. (2015). Interest rate pass through and asymmetries in retail deposit and lending rates: An analysis using data from colombian banks. *Economic Modelling*, 49, 270–277. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.econmod.2015.04.015>
- Kandidat-ht23. (2023). <https://github.com/Alexerby/Kandidat-HT23>
- Konkurrensverket. (2018). *Byta bank, komplettera eller klaga*. <https://www.konkurrensverket.se/informationsmaterial/rapportlista/byta-bank-komplettera-eller-klaga---en-studie-av-rorligheten-pa-den-svenska-bankmarknaden-med-speciellt-fokus>
- Konkurrensverket. (2023). *Finansmarknaden - konkurrens i kristider* [2023]. <https://www.konkurrensverket.se/informationsmaterial/rapportlista/finansmarknaden---konkurrens-i-kristider>
- Lag om bank- och finansieringsrörelse (2004).
- Nationalencyklopedin. (2023, November). *Nischbank*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nischbank>
- Ordlista till finansmarknadsstatistiken. (2020). https://www.scb.se/contentassets/a0953773361648838b72a4775b0dd9b2/ordlista-till-finansmarknadsstatistik_20200227.pdf
- Perera, A., & Wickramanayake, J. (2016). Determinants of commercial bank retail interest rate adjustments: Evidence from a panel data model. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 45, 1–20. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.intfin.2016.05.006>
- Räntehistorik nordax. (2023). *Nordax*. <https://www.nordax.se/spara/rantehistorik>
- Riksbanken. (2023). *Sedel- och myntstatistik*.
- Ritz, R., & Walther, A. (2015). How do banks respond to increased funding uncertainty? *Journal of Financial Intermediation*, 24(3), 386–410. <https://EconPapers.repec.org/RePEc:eee:jfinin:v:24:y:2015:i:3:p:386-410>
- Ritz, R. A., & Walther, A. (2015). How do banks respond to increased funding uncertainty? *Journal of Financial Intermediation*, 24(3), 386–410. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jfi.2014.12.001>
- Rocha, M. D. (2012). Interest rate pass-through in Portugal: Interactions, asymmetries and heterogeneities. *Journal of Policy Modeling*, 34(1), 64–80. <https://ideas.repec.org/a/eee/jpolmo/v34y2012i1p64-80.html>
- SBAB. (2023). Inlåningsräntor sbab. https://www.sbab.se/download/18.6775476818414432d901dd7/1668606975116/SBAB%20sparra%CC%88ntehistorik_221117.xlsx
- Statistiska Centralbyrån. (2020). *Befolkningens it-användning*. https://www.scb.se/contentassets/a3faa0cdf5c44382a8343eb4a2e3df04/le0108_2020a01_br_lebr2001.pdf
- Statistiska Centralbyrån. (2022). *Bokslutsstatistik för banker och andra finansinstitut* [Nedladdningslänk Excel]. https://www.scb.se/contentassets/7740eebbfaeb461dad40dbe9d2abd3ab/arswebb_2022.xls
- Statistiska Centralbyrån. (2023a). *Finansmarknadsstatistik, oktober 2023*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/finansmarknad/finansmarknadsstatistik/finansmarknadsstatistik/>

pong/tabell-och-diagram/finansmarknadsstatistik-oktober-2023

- Statistiska Centralbyrån. (2023b). *Svenskar har höga skulder jämfört med andra européer*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2023/svenskar-har-hoga-skulder-jamfort-med-andra-europeer>
- Svenska Bankföreningen. (2018). *Regleringar och krav på bankerna – konsekvenser för företag och hushåll*. https://www.swedishbankers.se/media/4208/1802_regleringar-och-krav-paa-bankerna_rapport.pdf
- Svenska Bankföreningen. (2019). *Konkurrensen i den svenska banksektorn - sammanfattning*. <https://www.swedishbankers.se/media/4284/sammanfattning-konkurrensrapport-2019.pdf>
- Svenska Bankföreningen. (2023a). *Bankerna i sverige*. <https://www.swedishbankers.se/media/5530/bankerna-i-sverige-2022.pdf>
- Svenska Bankföreningen. (2023b, October). *Konkurrensen i den svenska banksektorn*. <https://www.swedishbankers.se/media/5665/2310-konkurrensen-i-den-svenska-banksektorn-2023.pdf>
- Svenska bankföreningen. (2022). *Bank- och finansstatistik*. <https://www.swedishbankers.se/media/5691/bank-och-finansstatistik-2022.pdf>
- Sveriges Riksbank. (2023). *Styrräntan, in- och utlåningsräntor* [Länk för nedladdning av Excel-fil]. <https://www.riksbank.se/sv/statistik/rantor-och-valutakurser/styrranta-in--och-utlaningsranta>
- Sveriges Television. (2023, January). *Aktuellt*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/banktoppen-samhallsekonomiska-problem-om-vi-inte-tjanar-pengar>
- Taltavull, B. (2023). *Vinstfest i bankpalatsen: 79 miljarder kronor - swedbanks vd och koncernchef jens henriksson*. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/GM261x/storbankernas-vinstfest-128-miljarder-kronor>
- Tysklind, L. F. O. (2016). *Penningpolitikens effekter på räntor*. https://archive.riksbank.se/Documents/Rapporter/POV/2016/2016_1/rap_pov_artikel_2_160317_sve.pdf
- Uchino, T. (2014). *Bank deposit interest rate pass-through and geographical segmentation in japanese banking markets*. *Japan and the World Economy*, 30, 37–51. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.japwor.2014.02.003>
- Yankov, V. (2023). *In search of a risk-free asset: Search costs and sticky deposit rates*. *Journal of Money, Credit and Banking*. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jmcb.13040>

7 Appendix

Underlag av banker och kreditinstitut för inlåningsräntor

Bank	Konto	$\overline{Ränta}$ (%)	Min (%)	Max (%)	DSB
Aros Kapital	Likvidkonto	1.06	0.7	3.45	0
Avanza Bank	Sparkonto	0.295	0.0	3.25	0
Avida Finans	AvidaSpar	1.08	0.65	3.3	0
Bank Norwegian	Sparkonto	0.9	0.45	3.6	0
Bluestep Bank	SuperFlex	0.97	0.5	3.52	0
Borgo	Rörligt	0.44	0.0	3.7	0
Brocc Finance	Spar	1.08	0.6	3.7	0
Carnegie	Sparkonto	0.72	0.5	3.7	0
Collector	Collector sparkonto	0.87	0.4	3.5	0
Danske Bank	Sparkonto	0.13	0.0	1.2	0
Erik Penser Bank	Penser Spar Rörlig	0.56	0.0	2.3	0
Froda	Sparkonto	0.66	0.5	3.6	0
HoistSpar	Sparkonto Flex	0.82	0.65	3.5	0
Ikano Bank	Sparkonto	0.6	0.0	3.65	0
Instabank	Sparkonto	0.52	0.0	3.7	0
Landshypotek Bank	Sparkonto Trygghet	0.9	0.45	3.65	0
Lantmännen Finans	e-Kapitalkonto	0.82	0.0	3.75	0
Lea Bank ASA	Sparkonto Plus	0.09	0.0	0.0	0
Lunar	Sparkonto	0.62	0.25	3.25	0
Mangold	Depåkonto	0.0	0.0	0.0	0
Marginalen	Sparkontot	0.85	0.55	3.2	0
Moank	Flex	0.44	0.0	3.75	0
Morrow Bank	Spara	0.78	0.0	3.6	0
Multitude Bank	Sparkonto	0.09	0.7	3.55	0
Nordax Bank	Sparkonto Xtra	1.11	0.0	3.65	0

Table 3 Continued from previous page

Bank	Konto	$\overline{Ränta}$ (%)	Min (%)	Max (%)	DSB
Nordiska	Flex Plus	0.87	0.65	3.7	0
Nordnet	Sparkonto	0.23	0.2	3.25	0
Northmill Bank	Rörligt Sparkonto	0.84	0.55	3.4	0
PRA Spar	Spar	1.11	0.0	3.7	0
Qliro	Rörligt sparkonto	1.07	0.65	3.25	0
Resurs Bank	Sparkonto	0.85	0.5	3.6	0
Rocker	Standard	0.24	0.0	3.5	0
Santander Consumer Bank	Mitt spar	1.04	0.0	3.5	0
SBAB Bank	Sparkonto	0.84	0.65	3.65	0
Serafim Finans	SeraFlex privat	0.79	0.0	3.7	0
SevenDay Bank	Sparkonto	1.12	0.65	3.25	0
Skandia	Sparkonto	0.35	0.25	3.4	0
Svea Bank	Sparkonto	1.06	0.55	3.4	0
TF Bank	TF Sparkonto Plus	0.51	0.0	0.7	0
Volvofinans Bank	Sparkonto	0.9	0.0	3.25	0
Handelsbanken	Sparkonto	0.18	0.2	2.0	1
SEB	Enkla Sparkontot	0.51	0.2	2.0	1
Swedbank	e-sparkonto	0.9	0.0	1.85	1
Nordea	Förmånskonto	0.18	0.0	1.9	1

Tabell 3: Jämförelse av sparkonton: Medelvärde räntesatser, minimi- och max-
 imiräntor under tidsperioden samt DummyStorbank (DSB) för underlaget av
 banker.